

Rezumat

Galațiul are un trecut istoric atestat arheologic, menționat într-un document scris în prima parte a secolului al XV-lea, marcat pe hartă ca oraș – «*oppidum*» – la jumătatea secolului al XVI-lea. Așezat la răscruce de ape și drumuri, de interese economice și politice a fost deseori teatrul unor războaie și incendii devastatoare, suferind în îndelungatul ev mediu nenumărate distrugerii ce au întârziat eluția lui firească.

Intensificarea activităților comerciale, cu deosebire începând din secolul al XVII-lea, a avut drept consecință creșterea demografică, apariția activităților specifice orașelor porturi, a structurilor comerciale, industriale, meșteșugărești, de învățământ și cult. Călătorii și ambasadorii ce l-au traversat au apreciat dimensiunea orașului, au lăsat mărturie despre viața socială, economică și politică a zonei. Galațiul a fost multă vreme un oraș cosmopolit, ceea ce presupune prezența și circulația cărții în diverse limbi, a unor structuri de învățământ pentru asumarea cunoștințelor necesare profesiunilor unui port de importanță internațională cu aglomerări și probleme specifice în relațiile interumane.

Prezența, circulația și încercările de colecționare a cărții în biblioteci pe lângă biserici și școli sunt semnalate paralel cu apariția de librării și cabinete de lectură – un prim pas spre instituționalizarea lecturii publice – pe măsura evoluției și modernizării așezării ca centru urban.

Învățământul a cunoscut o evoluție relativă în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, mai rapidă în secolul al XIX-lea: în anul 1889 existau 37 de școli primare și secundare, între acestea 12 fiind private din care 9 străine.

La data inaugurării Bibliotecii Publice „V.A. Urechia” existau la Galați biblioteci aparținând unor societăți științifice, profesionale, culturale, unor școli și una în organizarea administrației publice teritoriale de stat.

Este de presupus că a existat o bibliotecă pe lângă Mănăstirea Mavromol, unde funcționa și o școală în secolul al XVIII-lea, posibil și pe lângă altele asemenea.

Prima bibliotecă atestată documentar a aparținut Societății Medicale din Galați, înființată în anul 1863, având un profil științific și profesional subordonat scopului Societății, circumscris contextului organizării medicinei românești din acel veac. Constituite prin donații și achiziții din fondurile Societății și cotizațiile membrilor, colecțiile acestei bibliotecii au trecut peste decenii, la mijlocul secolului al XX-lea numărând peste 16.400 de volume preluate de actuala bibliotecă medicală.

Societatea Corpului Didactic, Societatea Junimea Comercială, Societatea Progresul Junimei, Societatea Junilor Meseriași, Societatea Tipografii au avut biblioteci cu o existență efemeră. Între acestea s-a detașat biblioteca Societății Înfrățirea Muncitorilor care, timp de peste 20 de ani, a funcționat ca bibliotecă publică, cu orar zilnic, secretarul clubului îndeplinind funcția de bibliotecar și librar.

În secolul al XX-lea s-au înființat și au funcționat paralel cu Biblioteca „V.A. Urechia” și biblioteci ale unor societăți culturale: Așezământul Cultural „Max Nordau”, Biblioteca și Cercul Cultural „Al. Vlahuță”, Biblioteca și Centrul Cultural „Lyră”, Biblioteca și Cercul Cultural „Ronetti Roman”, Cercul Intim Club sau Societatea literară „Munca”.

Din anul 1866 a existat biblioteca Școlii Comerciale, devenită Liceul Comercial de băieți „Alexandru Ioan Cuza”, în aceeași clădire din anul 1940 funcționând și cea a Liceului Comercial de fete, o perioadă și biblioteca Societății „Munca”, membri acesteia fiind elevi, foștii elevi și profesori ai liceului, care o și subvenționau.

În anul 1867, odată cu înființarea gimnaziului, devenit Liceul „V. Alecsandri”, sigur s-a trecut și la colecționarea de cărți pentru o viitoare bibliotecă despre începuturile căreia informațiile lipsesc. Din alocațiile ministerului, administrației locale și alte surse s-au cumpărat cărți, biblioteca funcționând paralel cu Biblioteca „V.A. Urechia”, cât timp aceasta și-a avut sediul în clădirea liceului.

Institutul „C. Negri“, dintre școlile private românești, constituit în anul 1883, a avut o bibliotecă, 421 volume fiind donate Bibliotecii „V.A. Urechia“ în anul 1896.

Comunitatea, pe măsura dezvoltării, avea nevoie însă de instituții deschise tuturor cetățenilor, între care și biblioteca publică, considerată componentă a sistemului instituțiilor de educație și cultură, inclusă în structura elementelor de modernizare a României prin act normativ în anul 1864, *Regulamentul pentru bibliotecile publice ale statului*, (co)autor fiind V.A. Urechia.

Imediat după apariția lui și în anii următori au fost încercări pentru înființarea bibliotecii publice de stat și la Galați din inițiative private individuale sau constituite în societăți ori instituții.

În octombrie 1871, Consiliul General al Județului Covurlui, pe baza propunerii și donației făcute de unul dintre membrii lui, a aprobat un „*început de Bibliotecă Județeană*“ însoțit de un buget dedicat.

Biblioteca județeană nu a fost un scop în sine; Comitetul Permanent al Consiliului Județean a considerat „*biblioteca un arsenal*“, „*auxiliară indispensabilă culturii intelectuale*“, „*biblioteca districtuală necesară unei bune administrații comunale și județene*.“

Aceste formulări au valabilitate și astăzi, chiar dacă se operează cu alți termeni.

Biblioteca Județeană Covurlui a avut peste 1.065 titluri și a fost redimensionată ca Biblioteca Comitetului Permanent de Covurlui și „unificată“ cu Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ prin transferarea colecțiilor începând cu anul 1891.

În pragul secolului al XX-lea Galațiul devenise un centru urban, economic și cultural important. Acadmicianul, profesor de istorie și om politic, reprezentant al gălățenilor în Parlamentul României din anul 1867, Vasile Alexandrescu Urechia, a considerat că orașul are nevoie de o bibliotecă publică pe măsura dezvoltării lui.

În octombrie 1889 s-a hotărât să doneze o mare parte din biblioteca sa pentru înființarea Bibliotecii Publice „Urechia“, legalizată prin decret regal semnat de Carol I la 7 decembrie 1889, numită ulterior „V.A. Urechia“, cu sediul în clădirea Liceului „Vasile Alecsandri“ construită în același an și la insistențele lui.

A fost inaugurată la 11 noiembrie 1890, fiind puse la dispoziția publicului 6.007 volume din care 5.462 prima donație a fondatorului.

Vasile Alexandrescu Urechia își va fi format o imagine despre rolul bibliotecii de uz public după ce a frecventat și cercetat biblioteci românești și străine începând cu anii de studii la Iași, Paris, Madrid, apoi București, Bordeaux, Barcelona, Roma, Milano, Genova, Veneția, Bruxelles, Viena. A cunoscut și frecventat unele mari biblioteci personale, cum ar fi cea a familiei de Plano din Madrid, a Fundației Balaguer de la Villanueva, a profesorului Léon de Rosny, președinte al Societății, respectiv,

Institutului Etnografic din Paris, care, la rândul lui, apreciind biblioteca personală a lui V.A. Urechia și după ce a devenit publică, a dorit în anul 1901 să o doneze pe a sa Bibliotecii din Galați; intenție fără finalizare.

Nu este exclus ca V.A. Urechia să fi fost stimulat de exemplul acestor personalități în hotărârea de a investi pentru biblioteca sa personală.

La V.A. Urechia se descifrează cu ușurință percepția rolului formativ și cultural al cărților, respectiv accentuarea lui prin instituționalizarea colecționării lor în biblioteci accesibile comunităților și grupărilor sociale. Practica de cercetător în biblioteci cu regimuri diferite de acces îl va fi convins că cele cu deschidere publică fără limite sunt indispensabile pentru ridicarea culturală generală, pentru progresul și modernizarea comunităților.

Formarea conceptului său biblioteconomic s-a bazat pe convingerea că lectura ca act individual de voință are un rol hotărâtor în viața oamenilor. În cuvântul inaugural a expus acest concept odată cu predarea bibliotecii sale în folosul obștii:

„*Cartile nu sunt făcute pentru un singur om, ci pentru toți delaolaltă, că precum văzduhul nu-l închide omul numai pentru sineși, ci din el trăiesc cu toții, așa și de carte cadese a se împărțasi tot neamul românesc.*“

A ajuns la concluzia că ascunse printre rafturile bibliotecii sale personale, cărțile, utile individului sau

grupului din jur, nu sunt de un real folos în plan social. Convins de importanța instituționalizării colecțiilor sale personale, le-a scos la lumina zilei, a „*hotărât a fi depuse la Biserica Domnească pentru trebuința obștii*“, pentru a le face să trăiască prin valoarea cuvântului încorporat.

Biblioteca sa a căpătat adevăratele valențe prin schimbarea statutului în bibliotecă publică, pusă sub protecția statului.

V.A. Urechia a pus biblioteca în relație directă cu principala instituție formativă, școala, a extrapolat definiția școlii, „*un ce complex*“, la practica organizării bibliotecii; acel „*ce complex*“ însemna local, mobilier, cărți, aparatură și personal.

În opiniile și acțiunile lui a considerat ca fiind necesare societății trei tipuri de biblioteci: școlare, publice și naționale.

Funcționalitatea bibliotecii în viziunea lui Urechia putea fi optimă numai prin existența instrumentelor de informare și pusă în legătură cu alte instituții. Este prima bibliotecă publică din România care, paralel cu constituirea cataloagelor alfabetic și pe materii pe fișe mobile, și-a tipărit catalogul colecțiilor și o revistă proprie, trimise principalelor biblioteci, muzee, arhive, persoanelor particulare. Bibliotecile ce au precedat-o, au avut funcții naționale sau universitare. Cu tipărirea catalogului și revistei a introdus în circuit public și dincolo de zidurile ei informații și date despre bibliotecă, colecții, bibliografii, și-a definitivat în practică conceptul său biblioteconomic.

În pragul secolului al XX-lea, V.A. Urechia atrăgea din nou atenția asupra necesității organizării instituțiilor de cultură pentru formarea, educarea și înaintarea românilor pe calea civilizației, sugera corelarea acțiunii lor într-un sistem: trei instituții erau considerate ca fundamentale, alături de biserică:

„*Avem nevoie însă de biserică culturală în care națiunea să-și deștepte conștiința și să se lumineze; așa case, instituțiuni în care să-și vindică nu numai corpul, dar și sufletul, și să-și organizeze mintea sunt școlile, bibliotecile, muzeele de toată categoria.*“

Cu organizarea Bibliotecii Publice de la Galați, V.A. Urechia a marcat ultimul pas în promovarea conceptului său ideologic și istoric privind rolul instituției culturale de stat alături de cel al societăților culturale, care reuneau efortul individual particular în realizarea aceluiași scop. Conceptul se regăsește și în sublinierea rolului Societății Ateneul Român în problemele modernizării statului, ce poate fi extrapolat la rolul tuturor instituțiilor și societăților culturale în viața publică din țara noastră: „*să arătăm un lucru istoricului culturii române, acela, că Ateneul nu este și n-a fost o instituție care pierdea din vedere... realitatea lucrurilor; Ateneul urmărește pas cu pas evoluția patriei române... multe din cele dobândite în direcțiunea organizării noastre statale au fost mai întâi dezbătute, clarificate la tribuna Ateneului. Ateneul Român a fost școala doctrinei politice și sociale, cât și neîntrecut focar de cultură.*“

În anul 1900 va supralicita participarea la promovarea instituțională a culturii. Formularea publicată când își încheiase acțiunea de materializare a conceptului său despre instituțiile culturale, la un an distanță de despărțire de lumea pământeană, are valoare de postulat: „*Vroiește vre un român cu dare de mână să-și facă numele nemuritor? Să și-l asocieze cu laudă la mersul înainte cultural al națiunii române.*“

Biblioteca publică constituită pe baza unei biblioteci personale poartă amprenta autorului ei, este produsul interacțiunii dintre personalitatea respectivă și mediul social, formată în procesul activității creatoare și practicii posesorului, raportate la epoca în care a trăit. Perenitatea ei este determinată de valoarea intrinsecă a colecțiilor și conceptul biblioteconomic ce i-au stat la bază. Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ din Galați poate fi definită ca atare.

V.A. Urechia a dovedit „*vasta lui cultură*“ și erudiție în selectarea cărților pentru biblioteca sa personală, continuată după devenirea ei ca instituție publică. Sub conducerea lui efectivă, în anii 1890–1901 biblioteca gălățeană a cunoscut o dezvoltare rapidă, în creșterea colecțiilor ei rivalizând cu Biblioteca Academiei Române.

Continuând conceptul ce a stat la baza bibliotecii personale, formarea colecțiilor bibliotecii gălățene a fost subordonată și coordonată viziunii sale asupra rolului istoriei în renașterea națională a românilor, dominantă în vremea sa împreună cu principalele teme: descendența, latinitatea, continuitatea și unitatea pe

arealul locuit de români și consăgenii lor. Obiectivul urmărit de el a fost completarea bibliografiei folosită de cercetătorii anteriori și contemporani lui, achiziționarea cărților ce abordau problematica românească din orice punct de vedere.

El a cercetat biblioteci, arhive, anticariate și librării, a cumpărat cărți, manuscrise, hărți, stampe, s-a informat asupra valorilor bibliofile din lucrările publicate în țară, din cele mai cunoscute cataloage și bibliografii din străinătate. A dorit, a reușit în bună măsură, să realizeze un depozit de texte manuscrise și tipărite cu ajutorul cărora să argumenteze, alături de istoria vie, permanența românilor în spațiul european, biblioteca fiind o contribuție indiscutabilă la progresul și istoria culturii românești.

„*Biblioteca creată de V.A. Urechia rămâne în veci...uzină vie,... hrană pe veci a miilor de cititori în generații succesive. Cu o condiție însă! Să fie valorificate fondurile ei*“, afirma profesorul Dan Simonescu în anul 1979.

V.A. Urechia a urmărit în același timp realizarea enciclopedismului și universalității, echilibrarea tematică a colecțiilor bibliotecii gălățene; a realizat cât i-au permis posibilitățile. Într-un tabel sinoptic întocmit în anul 1905, având incluse doar 29.215 titluri în 47.720 volume, colecțiile bibliotecii gălățene acopereau 60 de domenii în 21 de limbi. Deși nu au fost clasificate corect toate cărțile, iar domeniile nu au fost delimitate sau asociate după criteriile practicate în clasificarea științelor, această structură poate fi considerată, prin extrapolare, reprezentativă pentru patrimoniul bibliografic al unei bibliotecii publice și științifice din România de până la jumătatea secolului al XX-lea.

În ctitoria sa de la Galați a încercat să constituie o colecție de carte străină veche începând cu perioada incunabulară și postincunabulară, în special cu informații, comentarii privind istoria, geografia și situația politică a României, despre originea și locul românilor în contextul istoriei europene, despre istoria popoarelor vecine, a marilor puteri ale timpului, a curentelor politice dominante și concurente între ele tangente la istoria Țărilor Române.

Colecția de carte străină, cea mai mare bibliografie daco-romanica dintr-o bibliotecă publică constituită sub direcția gândirii unei singure personalități, numără peste 750 de titluri. Acestea i se atașază colecția de carte românească veche și cu alfabet de tranziție, peste 1.750 de titluri, devenite monumente după ce și-au încheiat misiunea odată cu introducerea alfabetului latin, astăzi rarități, surse primare pentru istoria literaturii, artei și culturii.

Completarea colecțiilor a fost însă ancorată în primul rând în actualitate, în producția curentă de carte, având în vedere enciclopedismul și universalitatea către care dorea Urechia să orienteze profilul instituției. El a depus la Galați tot ce a cumpărat sau a primit și după înființarea bibliotecii publice.

Au fost lansate apeluri pentru donații către autori, editori, redacții și posesori. Achizițiile și cele trimise de autori, editori, librari, instituții, societăți au fost aproape în totalitate cărți contemporane. Majoritatea celor intrate până în anul 1905 a provenit din transferul unui exemplar din depozitul legal de la Biblioteca Academiei Române. Cele mai mari goluri în completarea colecțiilor s-au produs în perioada interbelică.

După anul 1950, completarea colecțiilor a fost orientată aproape exclusiv spre tipăriturile abia ieșite de sub tipar. Între anii 1967 și 1984 s-au achiziționat sporadic și cărți vechi, cu deosebire din perioada interbelică, fără a se reuși completarea golurilor de până atunci.

Alături de carte s-a constituit o colecție de periodice, de la ziare la anuare, tratate biblioteconomic ca și cărțile, încercându-se apoi separarea în cataloage și sală de studiu. Constituită din donații, abonamente și achiziții întâmplătoare și în anii interbelici, această colecție trebuie să fi fost la dimensiuni apreciabile, cea mai mare parte fiind pierdută în anii și după cel de al doilea război mondial.

Colecționarea de documente complementare textelor este încă un atestat al conceptului modern biblioteconomic pus în practică de Urechia.

Constituirea colecției cartografice își are începutul în anii de studiu prin bibliotecile apusene. A strâns hărți, planuri și atlase ce acopereau teritoriile Țărilor Române. În anul 1882 proiectase să realizeze o „*cartografie generală*“ română pe baza colecției personale. Începută cu donația lui V.A. Urechia, peste 160

de hărți, atlase, planuri, completată cu altele donate sau cumpărate, colecția numără astăzi mai mult de 500 unități de evidență patrimonială.

Fondatorul a acordat o atenție deosebită stampelor, gravurilor, litografiilor pentru valoarea artistică, istorică și documentară; a început constituirea colecției odată cu donația inițială. Completată succesiv de el și alți donatori, număra la începutul secolului al XX-lea 4.732 unități de evidență, tratate biblioteconomic separat în catalog special tipărit.

Datorită valorilor artistice românești și străine, depozitul de la Galați a fost considerat în anii interbelici „*un fapt ieșit din comun*“, fiind enumerat printre puținele centre din România unde se puteau face cercetări privind evoluția graficii.

Urechia va fi fost stimulat în realizarea colecției de lucrări de artă și de donațiile primite, mici sculpturi, machete de monumente, plachete, lucrări de grafică, picturi, propunându-și către anul 1900 să organizeze Pinacoteca ca secție a Bibliotecii alături de Muzeu. Colecțiile din acea vreme, completate ulterior cu donații mai ales, până în prima jumătate a secolului al XX-lea au stat la baza Pinacotecii deschisă în anul 1951/1952 la etajul Casei „Cuza Vodă“, devenită Muzeul de Artă de astăzi.

Tot lui V.A. Urechia i se datorează începutul colecției de fotografii, conservată în mare parte, ce poate fi apreciată în aceiași termeni precum colecția de stampe. De la fotografiile parlamentarilor ce au votat Independența în 1877 la cele ale momentelor inaugurale, portretele, fotografiile de grup toate sunt martori pentru istorie, argument pentru modernizarea conceptului de bibliotecă publică și rostul ei. Colecția a fost îmbogățită ulterior cu donații și achiziții, iar începând cu anul 1967 completată cu martori fotografici ai evoluției Galațiului din secolul al XIX-lea și până la zi, reprezentând edificii, stabilimente industriale, aspecte arhitecturale și stradale, activitatea economică, socială, culturală, acțiune întreruptă, din păcate. Se conservă astăzi peste 3.000 unități bibliografice.

O altă componentă a patrimoniului documentar este colecția de documente istorice (astăzi la Arhivele Statului filiala Galați), manuscrise, scrisori și autografe, ceea ce accentuează caracterul de bază de cercetare a bibliotecii gândită de fondatorul ei. V.A. Urechia a păstrat manuscrise, scrisori, însemnări, bruioane, a prețuit valoarea istorică a autografului, a intuit valoarea cognitivă, imediată sau peste vreme, a caligrafiei contemporane. Strângerea acestor înscrisuri confirmă formația sa de istoric și arhivist, prețuitor al peticului de hârtie, original sau copie, purtător de mesaje. Gestul este apreciat de cercetătorii domeniului. Din păcate nu a fost o preocupare consecventă și a celor ce au venit de după el.

Din cele peste 2.700 de manuscrise, scrisori și însemnări, 479 au fost donate de V.A. Urechia, altele provin de la alți donatori sau din achiziții, în special după anul 1965. S-a primit și se conservă o corespondență particulară, 345 scrisori de la personalități, europene mai ales, de importanță literară, istorică sau autografă. Între cele cumpărate se detașează prin inedit manuscrisele muzicale și filozofice ale lui Dimitrie Cuclin, gălățeanul reprezentativ în muzica și cultura românească și nu numai. Unele manuscrise și scrisori au fost introduse în circuitul informațional prin tipar după decenii de staționare în depozitul gălățean.

S-a început o colecție de partituri muzicale cu unele manuscrise donate de V.A. Urechia, cu cele tipărite donate de Biblioteca Academiei și unele edituri, continuată după 1955 prin înființarea secției muzicale, astăzi multimedia, completată cu partituri, discuri, casete, CD-uri pentru audiții, vizionare de filme, învățarea limbilor străine, informare, lectură. Prin anii '970/'980 secția muzicală era un loc unde se putea audia și studia muzica la Galați.

S-a încercat și realizarea unei colecții filatelice cu mărci poștale aduse de fondator, altele intrate prin donații, mai ales aplicate pe plicuri, dezvoltată câțiva ani prin achiziții și abonamente la emisiunile filatelice; s-a încercat organizarea ei cu ajutorul unor specialiști în filatelie, intenție eșuată, de unde și abandonarea ei.

Colecționarea produselor artei grafice ține de conceptul de bibliotecă publică modernă, însă încercarea de recuperare a ceea ce s-a mai păstrat din unele biblioteci personale ține de conceptul de istorie a culturii și civilizației. Urechia a încercat să recupereze cărți din bibliotecile unor personalități sau intelectuali obișnuiți, tot atâtea repere ale pașilor românilor spre cultură și civilizație. Din inițiativa posesorilor sau moștenitorilor au fost integrate și unele biblioteci personale constituite în Galați.

Multe dintre cărțile ce au trecut prin diverse biblioteci personale și instituții sunt documente primare pentru istoria circulației cărților, a culturii vehiculate în evul mediu și perioada modernă.

Colecțiile bibliotecii au fost constituite din gratuități în proporție de peste 90% până în anul 1950, iar după predominant prin achiziții. În cei peste 110 ani „consumați” din istoria ei, Biblioteca Publică așezată de profesorul V.A. Urechia pe țărmul veșnic și permanent în mișcare din zona de jos a fluviului european Dunărea a înregistrat un ritm alert de creștere a colecțiilor, media anuală fiind de 6.464 de volume. Până la 31 decembrie 2000 au intrat în bibliotecă 864.790 volume, în funcțiune fiind 623.044 unități de evidență patrimonială.

La inaugurarea Bibliotecii Publice a fost organizată o expoziție cu documente, stampe, litografii, fotografii, picturi, mulaje, aceasta fiind începutul muzeului, secție a proiectatei „*Fundațiunea Urechia*” cu trei secțiuni *Biblioteca–Muzeu–Pinacotecă*.

Majoritatea colecțiilor muzeale s-au constituit din donații. A fost un muzeu de istorie cu o largă gamă de mărturii ale îndelungatului proces de devenire și modernizare, a pașilor spre progresul economic, social și cultural al românilor. S-au asociat textului, manuscris ori imprimat, obiectul tridimensional, portretul pictat sau litografiat, toate etalate într-un cadru de prezentare și punere în circulație a materialelor purtătoare de informații, de la fragmentul ceramic neolitic, la călimara în care s-a înmuiat pana pentru semnarea decretelor, de la tăietura din ziarele europene cu informații despre România, la afișul sau medalia premierelor teatrale, invitația și meniul banchetului oficial.

A strâns multe mărturii scrise și imprimate din interiorul și din afara granițelor statale, le-a asociat „obiectelor” simbol, pentru salt de la rațiune la emoție și invers.

La începutul secolului al XX-lea numai în galantare erau etalate 1.193 de obiecte muzeale, medalii, decorații, scrisori, fotografii, icoane, documente, manuscrise, monede, unele tipuri de exponate fiind însumate sub un singur număr de inventar. Erau etalate silexuri, ceramică, oase pietrificate, plăci de mozaic, mulaje, inscripții, peceti, obiecte ale revoluționarilor patruzecioști, ale memorandiștilor; pe simeze, stative, panoplii și mesele de lectură alte zeci de statui, picturi, stampe, litografii, arme albe și de foc își găseau locul, atât cât să sugereze saltul peste milenii, veacuri și decenii de continuitate a vieții pe aceste meleaguri și nu numai.

După anul 1901 colecțiile muzeistice s-au îmbogățit și diversificat prin donații cu piese cu caracter militar mai ales, depozitate nu etalate din lipsă de spațiu, multe fiind pierdute și distruse în anii 1941–1947.

În anii 1949–1951 Muzeul și Pinacoteca „V.A. Urechia” au fost desființate prin preluarea colecțiilor de către Muzeul de Istorie din Galați, reorganizat pe baza acestora. Au fost predate 530 piese numismatice, 291 medalii și decorații, sute de obiecte istorice, piese arheologice, documente, arme albe și de foc, picturi, icoane, statuiete, țesături, coroane, mulaje, afișe etc.

Lucrările de artă au fost predate apoi Muzeului de Artă, odată cu înființarea acestuia.

V.A. Urechia a lăsat prin actul de donație Biblioteca în grija, protecția și lucrarea unui Comitet format din conducătorii Epscoției Dunării de Jos, Tribunalului Covurlui și Liceului „V. Aalecsandri”. Președinția Comitetului Bibliotecii a fost asigurată din aprilie 1902 până în anul 1948 de patru episcopi ai Eparhiei Dunării de Jos, iar nouă prim președinți ai Tribunalului Covurlui și nouă directori ai Liceului „V. Alecsandri” au fost membri activi ai acestei structuri ad hoc de conducere și apărare a moștenirii V.A. Urechia.

Comitetul Bibliotecii, după preluarea responsabilității instituției, a lăsat un model de practică în conducerea și administrația instituției, s-a străduit, împreună cu directorii și bibliotecarii vremii, ca aceasta să treacă cu bine peste ani.

Printre problemele dificile cu care s-a confruntat Biblioteca în evoluția ei, cea privind spațiul, construcția clădirii a ocupat în cea mai mare măsură gândurile și timpul conducerii și personalului bibliotecii, ale instituțiilor administrației publice județene și locale, ale cetățenilor orașului.

Încă din 1894 V.A. Urechia a început demersurile pentru găsirea unei soluții în asigurarea spațiului corespunzător creșterii colecțiilor și extinderii activității cu publicul, construirea unei clădiri speciale fiind

soluția optimă. În anul 1897 avea schițele unui proiect pentru „*Palatul Fondățiunii V.A. Urechia*“, parterul fiind rezervat muzeului, depozitelor, bibliotecii și un hol de acces, posibil spațiu expozițional, etajul fiind spațiat ca „sălă de serbări“ și bibliotecă. Imaginea fațadei a intrat în circuitul informațional național și internațional prin presă, cărți și antetul hârtiei pentru corespondență. El era convins de posibilitatea realizării construcției în maxim doi ani prin colectarea de fonduri din conferințe, donații și subvenții ale instituțiilor administrației publice.

V.A. Urechia a fost un făuritor de vise, își construise unul nou, ultimul său vis frumos, „*Palatul Bibliotecii Urechia din Galați*“. Nu a mai avut timp să-l vadă materializat. Peste decenii gălățenii aveau să o facă.

Comitetul Bibliotecii și-a pus din anul 1902 cu prioritate pe ordinea de zi construirea clădirii prin atragerea societății civile la această dificilă întreprindere. Împreună cu Societatea Corpului Didactic și Consiliul local a înființat în 1903 „*Comitetul privat al construcției localului Bibliotecii «V.A. Urechia» din Galați*“, cu scopul de „*strângere a unui fond îndestulător construirii unui local încăpător*“. Conducerea a fost încredințată Comitetului Bibliotecii, președinția Episcopului Dunării de Jos, redactorul statutului fiind președintele Tribunalului. Încercarea a rămas fără rezultatele scontate.

După zece ani a fost reactivată inițiativa: s-a înființat „*Comisia mixtă pentru localul Bibliotecii*“, formată din delegați ai Consiliului local și Comitetul Bibliotecii, o încercare a administrației publice locale de a-și conjuga eforturile financiare cu cele ale Ministerului Instrucțiunii Publice pentru cumpărarea, închirierea sau construirea unei clădirii. *Comisia mixtă* a avut aceeași soartă ca cea a *Comitetului privat*.

În decembrie 1919, din inițiativa Comitetului școlar și corpului profesoral al Liceului „V. Alecsandri“, s-a înființat *Societatea Culturală „V.A. Urechia*“, care a continuat, în esență, proiectele *Comitetului privat* din 1903: scopul principal al Societății a fost construirea unei clădiri pentru Biblioteca „V.A. Urechia“. Așa s-a gândit în anul 1919, așa s-a acționat până la terminarea *Palatului Cultural „V.A. Urechia*“.

Au fost mobilizate eforturile gălățenilor, persoane fizice, stabilimente comerciale, financiare, industriale, societăți culturale și instituțiile administrației publice locale, județene și centrale timp de peste două decenii. S-au concentrat și valorificat inițiative private, s-a administrat liber patrimoniul imobil, mobil și lichid acumulat aproape două decenii.

În 1933 s-a început construcția clădirii, a fost terminată în anii 1939/1940, finisată și dotată în 1943 și 1947–1950. Fondurile necesare au provenit din cotizațiile celor peste 230 de membri, a anonimilor cumpărători de „cărămizi“, „pietre“ sau „marmure“, din donații, din veniturile activităților proprii, din subvențiile Primăriei îndeosebi și, parțial, Ministerului Instrucțiunii. Construcția a costat 9.000.000 lei, iar pentru finisări și dotări s-au mai cheltuit peste 11.000.000 lei imediat postbelici.

Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ s-a instalat în Palatul Cultural după cutremurul din noiembrie 1940. Fiind evacuată în timpul războiului, a fost reorganizată în spațiul special construit în anul 1948 și l-a preluat în întregime în anul 1950. A fost evacuată din Palat în anul 1955, clădirea fiind predată Teatrului dramatic abia înființat.

Au trecut 13 ani până ce Biblioteca și-a (re)găsit liniștea în actuala clădire, preluată la sfârșitul anului 1968, singura adaptabilă funcțional din oraș, amenajată și dotată la cel mai înalt nivel al perioadei în anii 1969–1971, restaurată aproape de stadiul inițial în anii 1987–1989.

Construcția a permis organizarea și adaptarea la serviciile publice de bibliotecă, spațiul fiind zonat pe orizontală și verticală avându-se în vedere în primul rând ordinea accesului public. Biblioteca „V.A. Urechia“ și-a recăpătat „personalitatea“, are o clădire aproape funcțională, dotată și utilată, cu o organizare biblioteconomică modernă, inaugurată prin activități ce au înscris-o în teoria și practica biblioteconomică pe măsura noului Palat Cultural pus la dispoziția gălățenilor, a condițiilor materiale pentru asigurarea activității publice și științifice.

De-a lungul timpului s-au organizat reuniuni științifice și aniversare, începând cu anul 1915, fiind abordate teme privind istoria cărții, a bibliotecilor și culturii, bibliofilia, bibliografia, biblioteconomia, valorificarea patrimoniului cultural.

Introducerea în circuitul informațional și circulația publică a colecțiilor s-a făcut și prin expoziții, începând cu participarea la cele naționale din anii 1903 și 1906 și până la cele dedicate centenarului primei biblioteci publice din Galați, 1971, aniversării fondatorului și cercetării patrimoniului cultural național, 1984, centenarul Bibliotecii „V.A. Urechia“, 1990, unor personalități sau evenimente.

Continuând tradiția, începând cu publicarea cataloagelor și revistei proprii ce au făcut-o cunoscută în plan național și internațional, s-au elaborat și publicat cataloage de colecții și de autor, bibliografii tematice și personalia, anuare bibliografice, studii și cercetări privind colecțiile și experiența biblioteconomică, articole semnal și de popularizare în presa cotidiană locală și națională, în reviste de specialitate sau de cultură generală, în culegeri.

Prin informatizarea cataloagelor colecțiilor începând cu anul 1994, prin publicații în format electronic și internet accesul la informații și colecții este complet și rapid de pe o arie ce depășește granița orașului și a țării.

Ca orice bibliotecă publică a prestat servicii de informare bibliografică și culturală, a creat cadrul pentru dezbateri și lansarea în circulație a cărților și alte produse ale activității intelectuale, a stimulat interesul pentru lectură și cercetarea colecțiilor prin activități săvârșite în și de bibliotecă cu adresabilitate și participare publică, de la întâlniri cu autorii de cărți, cu oameni de știință, cultură, artă, până la carnavalul și parada costumelor personajelor din literatura pentru copii.

Indiferent de formă, acestea sunt servicii culturale pentru comunicare de idei, de informații despre cărți, autori, oameni de seamă, evenimente și fapte reținute de istoria generală și locală, fiecare în parte fiind un act de cultură prin care se transmit mesaje, concepte recepționate pe loc, aprofundate ulterior, tot atâtea invitații adresate celor prezenți spre a cerceta personal cartea.

Au fost organizate sondaje și analize sociologice pentru identificarea intereselor de lectură ale comunității, pentru diversificarea serviciilor în slujba acesteia.

Direcția principală a activității bibliotecii a fost asigurarea serviciului de lectură publică, rezolvarea cerințelor de studiu și informare ale populației, scopul, mărturisit și de fondatorul ei, fiind participarea la ridicarea nivelului general de cultură și civilizație a membrilor comunității, asigurarea progresului social și prin carte.

Încă din prima zi după festivitatea inaugurării, biblioteca și-a deschis larg ușile pentru primirea cititorilor reali. În cei 93 de ani cât a fost deschisă publicului din cei 112 cuprinși între paginile monografiei de față, cu toate dificultățile de spațiu, de dotare, de personal sau cele impuse de vremuri, Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ a exercitat o forță de atracție la lectură, studiu și informare, a prestat servicii pentru 7.175.200 cititori frecvenți, numărul cititorilor înregistrați nominal între anii 1950 și 2000 fiind de 756.360.

Cărțile, periodicele, discurile, documentele, gravurile, hărțile, iconografia și manuscrisele au trecut prin sute de mii de mâini, poartă amprenta generațiilor în succesiune de oameni care au călcat pragul bibliotecii. Au fost cercetate și consultate 16.707.576 cărți și alți purtători materiali de informații.

În saloanele Bibliotecii și în mijlocul colecțiilor ei s-a plămădit gândirea celor ce au cules informație și înțelepciune, (re)valorificate după puterea și capacitatea fiecăruia.

Biblioteca a avut servitori cu simbricie ce și-au adus obolul cu credință și devotament, fiecare – de la director la îngrijitor – după capacitatea și puterea lui, la organizarea, conservarea, apărarea, funcționarea și asigurarea accesului public; au făcut ca aceasta să ajungă unde este. Ei poartă, în același timp, recunoștință instituției pentru că *„Biblioteca V.A. Urechia a reușit să formeze din bibliotecarul său, omul care-i trebuia. El este acela care așează cărțile, care aleargă după reviste și cetitorii ce au împrumutat cărțile, care servește și îndrumază pe cetitori, care stimulează pe cercetători și le pune la îndemână toate posibilitățile de a lucra, el este cel ce iubește biblioteca și o apără pe cât se poate.“*

Résumé

Le passé historique de la ville de Galati est archéologiquement attesté, dans un document écrit durant la première partie du XVe siècle: marquée sur la carte comme ville – „*oppidum*“, lors de la moitié du XVIe siècle. Sis au carrefour d’eaux et de chemins, d’intérêts économiques et politiques, ce fut souvent le théâtre de guerres et d’incendies dévastateurs, ayant subi, durant le long Moyen Âge, nombre de destructions qui ont retardé son évolution naturelle.

L’intensification des activités commerciales, à partir surtout du XVIIe siècle, a eu pour conséquence la croissance démographique, l’émergence d’activités spécifiques aux villes ports, de structures commerciales, industrielles, artisanales, d’enseignement et de culte. Les voyageurs et les ambassadeurs l’ayant traversée ont apprécié la dimension de la ville et ont laissé des témoignages sur la vie sociale, économique et politique de la région.

La ville de Galati a été pendant longtemps une ville cosmopolite, ce qui supposait la présence et la circulation du livre en diverses langues, de structures d’enseignement pour l’assimilation des connaissances nécessaires aux professions d’un port d’importance internationale, riche d’agglomérations et de problèmes spécifiques des relations interhumaines.

La présence, la circulation et les tentatives de collectionner le livre dans des bibliothèques auprès des églises et des écoles, sont signalées parallèlement à l’apparition de librairies et de cabinets de lecture – un premier pas vers l’institutionnalisation de la lecture publique – au fur et à mesure de l’évolution et de la modernisation de la localité en tant que centre urbain.

L’enseignement a connu une évolution relative durant les XVII et XVIIIes siècles, plus rapide au XIXe siècle: en 1889, il y avait 37 écoles primaires et secondaires, entre celles-ci, 12 étaient privées, dont 9 fondées par des étrangers.

Lors de l’inauguration de la Bibliothèque Publique „V.A. Urechia“, il y avait à Galati des bibliothèques appartenant à des sociétés scientifiques, professionnelles, culturelles, des écoles, l’une d’elles étant organisée par l’Administration publique territoriale d’Etat.

Il est à supposer qu’il y ait eu une bibliothèque près le Monastère Mavromol, où fonctionnait également une école au XVIIIe siècle, ce qui vaut pour d’autres institutions pareilles.

La première bibliothèque documentaire attestée, a appartenu à la Société Médicale de Galati - fondée en 1863, ayant un profil scientifique et professionnel subordonné au but de la Société, circonscrit au contexte de l’organisation de la médecine roumaine de ce siècle-là. Constituée grâce à des donations et acquisitions aux frais de la Société, grâce aussi aux cotisations des membres, les collections de cette bibliothèque ont traversé les décennies, si bien qu’au milieu du XXe siècle, elle comptait plus de 16.400 volumes, repris par l’actuelle bibliothèque médicale.

La Société «le Corps Enseignant», la Société „la Jeunesse Commerciale“, la Société „le Progrès de la Jeunesse“, la Société des „Jeunes Maîtres“, la Société „Le Typographe“ ont eu des bibliothèques jouissant d’une existence éphémère. Entre elles, s’est distinguée la bibliothèque de la Société „la Fraternité des Ouvriers“ qui, pendant plus de 20 ans, a fonctionné en tant que bibliothèque publique, ayant un programme quotidien, le Secrétaire du club assumant également la fonction de bibliothécaire et de libraire.

Au XXe siècle, ont été fondées et ont fonctionné parallèlement à „V.A. Urechia“ d’autres sociétés culturelles: l’institut culturel „Max Nordau“, la Bibliothèque et le Cercle Culturel „Al. Vlahuta“, la Bibliothèque et le Centre Culturel „Lyra“, la Bibliothèque et le Cercle Culturel „Ronetti Roman“, le Cercle „Intime Club“ ou la Société littéraire „Le Travail“.

A partir de 1866, il y eut la bibliothèque de l’Ecole Commerciale, devenue le Lycée Commerciale pour garçons „Alexandru Ioan Cuza“, dans le même bâtiment fonctionnant le Lycée Commercial pour filles, et,

durant une certaine période, la bibliothèque de la Société littéraire „Le Travail“, les membres de la société étant des élèves, d’anciens élèves et des professeurs du lycée.

En 1867, avec le fondement du gymnase, devenu le Lycée „V. Alecsandri“, il est sûr et certain que l’on pensa à collectionner des livres pour une future bibliothèque, au sujet des débuts de laquelle il nous manque les informations. Sur les allocations du Ministère, de l’Administration locale et d’autres sources, on a acheté des livres, la bibliothèque fonctionnant parallèlement à la Bibliothèque „V.A. Urechia“, aussi longtemps que celle-ci eut son siège dans le bâtiment du lycée.

L’institut „C. Negri“, l’une des écoles roumaines privées, constitué en 1883, a eu une bibliothèque, 421 volumes étant donnés à la Bibliothèque „V.A. Urechia“ en 1896.

Néanmoins, la communauté, à mesure de son évolution, avait besoin d’institutions ouvertes aux citoyens, entre lesquelles une bibliothèque publique, considérée comme composante du système des institutions d’éducation et de culture, incluse dans la structure des éléments de modernisation de la Roumanie par un acte normatif en 1864 (dont le co-auteur était V.A. Urechia): *le Règlement des bibliothèques publiques de l’Etat*. Sitôt après son apparition et les années suivantes, on a essayé de fonder une bibliothèque publique d’Etat à Galati, sur des initiatives privées individuelles ou constituées en sociétés ou institutions.

En octobre 1871, le Conseil Général du Département de Covurlui, sur la base de la proposition et de la donation faite par l’un de ses membres, a approuvé un «*début de Bibliothèque Départementale*», dotée aussi d’un budget spécifique.

La Bibliothèque Départementale n’a pas été un but en soi; le Comité Permanent du Conseil Départemental a considéré „*la bibliothèque comme un arsenal*“, „*auxiliaire indispensable de la culture intellectuelle*“, „*la bibliothèque districtuelle nécessaire à une bonne administration communale et départementale*“.

Ces formules sont valables de nos jours également, même si l’on opère en d’autres termes.

La Bibliothèque Départementale Covurlui a eu plus de 1.065 titres et a été redimensionnée en tant que Bibliothèque du Comité Permanent de Covurlui, et unifiée à la Bibliothèque Publique „V.A. Urechia“, par le transfert des collections à partir de 1891.

Au seuil du XX-e siècle, la ville de Galati était devenue un centre urbain, économique et culturel important. L’académicien, le professeur d’histoire et l’homme politique, représentant des citoyens de Galati dans le Parlement roumain en 1867, Vasile Alexandrescu Urechia, a considéré que la ville avait besoin d’une bibliothèque publique à la hauteur de son développement.

En octobre 1889, il a décidé de donner une grande partie de sa bibliothèque en vu du fondement de la Bibliothèque Publique „Urechia“, légalisée par décret royal, signé par Charles 1er le 7 décembre 1889, appelée ultérieurement „V.A. Urechia“, ayant le siège dans le bâtiment du Lycée „Vasile Alecsandri“, construit la même année et sur ses instances.

Elle a été inaugurée le 11 novembre 1890, à la disposition du public étant mis 6.007 volumes, dont 5. 462 représentaient la première donation du fondateur.

Vasile Alexandrescu Urechia se sera formé une opinion sur le rôle de la bibliothèque d’usage public, après avoir fréquenté et étudié des bibliothèques roumaines et étrangères, à partir de ses années d’étude à Iasi, Paris, Madrid, puis Bucarest, Bordeaux, Barcelone, Rome, Milan, Genève, Venise, Bruxelles, Vienne. Il a connu et fréquenté certaines grandes bibliothèques personnelles, dont celle de la famille de Plano de Madrid, de la Fondation Balaguer de Villanueva, du professeur Léon de Rosny, Président de la Société, respectivement, de l’Institut Ethnographique de Paris, qui, à son tour, ayant apprécié la bibliothèque personnelle de V.A. Urechia après qu’elle fut devenue publique, souhaite, en 1901, donner la sienne à la Bibliothèque de Galati lui aussi, intention qui ne vit jamais le jour.

Il n’est pas exclu que V.A. Urechia ait été stimulé par l’exemple de ces personnalités, dans son intention d’investir pour sa bibliothèque personnelle.

On déchiffre facilement chez V.A. Urechia la perception du rôle formatif et culturel des livres, respectivement son accentuation par l’institutionnalisation de sa collection dans des bibliothèques accessibles

aux communautés et aux groupes sociaux. La pratique de chercheur dans les bibliothèques à différents régimes d'accès, l'aura convaincu que celles à ouverture publique sans limites sont indispensables pour l'élévation culturelle générale, pour le progrès et la modernisation des communautés.

La formation de son concept bibliothéconomique s'est basée sur sa conviction que la lecture, en tant qu'acte individuel de volonté, joue un rôle décisif dans la vie des gens. Dans son discours inaugural, il a exposé ce concept avec la remise de sa bibliothèque au profit de la communauté:

„Les livres ne sont pas faits pour un seul homme, mais pour tous ensemble, car, comme à l'instar de l'homme qui n'enferme pas l'éther pour lui seul, mais tous s'y nourrissent, de même tout le peuple roumain se doit de s'y abreuver“.

Il avait acquis la ferme conviction que, dissimulés parmi les étagères de sa bibliothèque personnelle, bien qu'utiles à l'individu ou au groupe de son entourage, ils ne sont pas réellement utiles au plan social. Persuadé de l'importance de l'institutionnalisation de ses collections personnelles, il les a mises en lumière, *„a décidé qu'elles soient déposées à l'Eglise Princière, pour l'usage de la communauté“*, afin de les faire vivre par la valeur du mot incorporé.

Sa bibliothèque a acquis les véritables valences par le changement du statut en bibliothèque publique, placée sous la protection de l'Etat.

V.A. Urechia a mis la bibliothèque en relation directe avec la principale institution formative, l'école, a extrapolé la définition de l'école, *„un ce complexe“*, à la pratique de l'organisation de la bibliothèque publique; *„ce complexe“* signifiait un emplacement, des meubles, des livres, appareils et personnel.

Dans ses opinions et actions, il a considéré comme nécessaires trois types de bibliothèques: scolaires, publiques et nationales.

La fonctionnalité de la bibliothèque dans la vision de Urechia, pouvait être optimale uniquement par l'existence des instruments d'information, et mise en relation avec d'autres institutions. C'est la première bibliothèque publique de Roumanie qui, parallèlement à la constitution de catalogues alphabétiques et par matières sur fiches mobiles, a imprimé le catalogue de ses collections et une revue propre et les a envoyés aux principaux bibliothèques, musées, archives, aux personnes privées; celles qui l'ont précédée, ont eu des fonctions nationales ou universitaires. Avec l'impression du catalogue et de la revue, il a introduit dans le circuit public, au-delà des murailles de la bibliothèque, informations et données relatives à la bibliothèque, aux collections, bibliographies, a rendu définitif - en pratique - son concept bibliothéconomique.

Au seuil du XX-e siècle, Urechia attirait encore l'attention sur la nécessité d'organiser les institutions de culture en vue de la formation, l'éducation et le progrès des Roumains dans la voie de la civilisation, suggérait la corrélation des actions dans un système; trois institutions étaient considérées comme fondamentales, aux côtés de l'Eglise:

„Nous avons, pourtant, besoin d'une Eglise culturelle, où la nation éveille sa conscience et s'illumine; de telles maisons, où elle guérisse non seulement le corps, mais aussi son âme, et organise son esprit, sont les écoles, les bibliothèques et les musées de toutes catégories“.

Avec l'organisation de la Bibliothèque Publique de Galati, V.A. Urechia a marqué le dernier pas dans la promotion de son concept idéologique et historique concernant le rôle de l'institution culturelle d'Etat aux côtés de celui des sociétés culturelles, qui réunissaient l'effort individuel privé dans la réalisation du même but. Le même concept se retrouve dans la mise en évidence du rôle de la Société de l'Athénée Roumain dans les problèmes de la modernisation de l'Etat, qui peut être extrapolé au rôle de toutes les institutions et sociétés culturelles dans la vie publique de notre pays: *„montrons une chose à l'historien de la culture roumaine, à savoir que l'Athénée n'a pas été et n'est pas une institution qui perdait de vue... la réalité des choses; l'Athénée suit pas à pas l'évolution de la patrie roumaine... bien des aspects acquis dans la direction de notre organisation étatique ont été d'abord débattus, clarifiés depuis la tribune de l'Athénée. L'Athénée Roumain a été l'école de la doctrine politique et sociale, mais autant un indépassable foyer de culture“.*

En 1900, il va surenchérir la participation à la promotion institutionnelle de la culture. La formule publiée lorsqu'il avait fini l'action de matérialisation de son concept sur les institutions culturelles, à une

année de distance de sa séparation du monde terrestre, a valeur de postulat: „*Y a-t-il aucun Roumain aisé qui veuille rendre son nom immortel? Qu'il l'associe en toute fierté à la marche en avant de la nation roumaine*“.

La bibliothèque publique, constituée sur les bases d'une bibliothèque personnelle, porte l'empreinte de son auteur, est le produit de l'interaction de la personnalité respective et du milieu social formé dans le processus de l'activité créatrice et la pratique de son possesseur, rapportées à l'époque où il vécut. Sa pérennité est déterminée par la valeur intrinsèque des collections et le concept bibliothéconomique qui s'est trouvé à sa base. La Bibliothèque Publique „V.A. Urechia“ de Galati peut être définie comme telle.

V.A. Urechia a prouvé „*sa vaste culture, son érudition*“ dans la sélection des livres pour sa bibliothèque personnelle, continuée aussi après son statut d'institution publique. Sous sa direction effective, durant la période 1890 – 1901, la bibliothèque de Galati a enregistré un développement rapide, la croissance de ses collections rivalisant avec la Bibliothèque de l'Académie Roumaine.

En continuant le concept qui s'est trouvé à la base de sa bibliothèque personnelle, la formation des collections de la bibliothèque de Galati a été subordonnée et coordonnée par sa conception du rôle de l'histoire dans la renaissance nationale des Roumains, dominante à l'époque, avec ses principaux thèmes: descendance, latinité, continuité et unité sur la surface habitée par les Roumains et leurs consanguins. L'objectif qu'il poursuivait fut de compléter la bibliographie utilisée par les chercheurs antérieurs et contemporains, l'acquisition des livres qui abordaient la problématique roumaine de tout point de vue.

Il a étudié bibliothèques, archives, boutiques de bouquinistes, a acheté des livres, manuscrits, cartes, estampes, s'est informé sur les valeurs bibliophiles des ouvrages publiés dans le pays, dans les plus célèbres catalogues et bibliographies étrangers. Il a souhaité et réussi, dans une grande mesure, à réaliser un dépôt de textes manuscrits et imprimés à l'aide desquels il voulait argumenter que, aux côtés de l'histoire vivante, la bibliothèque était une contribution indiscutable au progrès et à l'histoire de la culture roumaine.

„*La Bibliothèque créée par V.A. Urechia reste pour toujours... une usine vivante... nourriture à tout jamais des milliers de générations successives. A une condition, pourtant! Que ses fonds soient valorisés*“, affirmait le professeur Dan Simonescu dans l'année 1979.

En même temps, V.A. Urechia a visé la réalisation de l'encyclopédisme et de l'universalité, l'équilibrage thématique des collections de la bibliothèque de Galati; il a fait ce que ses possibilités lui ont permis. Dans un tableau synoptique dressé en 1905, où étaient juste 29. 215 titres en 47. 720 volumes, les collections de la bibliothèque de Galati couvraient 60 domaines, en 21 langues. Bien que tous les livres n'aient pas été correctement classifiés, et tous les domaines n'aient pas été délimités ou associés selon les critères pratiqués dans la classification des sciences, cette structure peut être considérée, par extrapolation, représentative pour le patrimoine bibliographique d'une bibliothèque publique et scientifique de Roumanie, d'avant le milieu du XX-e siècle.

Dans sa fondation de Galati, il a essayé de constituer une collection de livres étrangers anciens, à dater de la période incunable et post-incunable, tout spécialement en informations, commentaires relativement à l'histoire, la géographie et la situation politique de la Roumanie, sur l'origine et la place des Roumains dans le contexte de l'histoire européenne, sur l'histoire des peuples voisins, des grandes puissances politiques de l'époque, des courants politiques dominants et concurrents, tangents à l'histoire des Pays Roumains.

La collection de livres étrangers, la plus vaste bibliographie dace et romaine dans une bibliothèque publique constituée sous la direction de la pensée d'une seule personnalité, compte plus de 750 titres.

Ce à quoi on peut ajouter la collection de livres roumains anciens et écrits en alphabète de transition, plus de 1.750 titres, devenus monuments après avoir terminé leur mission avec l'introduction de l'alphabète latin, raretés de nos jours, sources primaires pour les historiens de la littérature, de l'art et de la culture.

La complétion des collections n'en a pas moins été ancrée dans l'actualité tout d'abord, dans la production courante de livres, vu l'encyclopédisme et l'universalité auxquels visait Urechia, pour orienter le profile de l'institution. Ce fut toujours à Galati qu'il laissa en dépôt tout ce qu'il acheta ou ce qu'il reçut, même après la mise sur pied de la bibliothèque publique.

Des appels ont été lancés aux auteurs, éditeurs, rédacteurs et possesseurs pour des donations. Les acquisitions et celles envoyés par les auteurs, éditeurs, libraires, institutions, sociétés ont été presque en totalité des livres contemporains. La plupart de ceux entrés avant 1905, est provenue du transfert d'exemplaires du dépôt légal de la Bibliothèque de l'Académie Roumaine. Après 1950, la complétion des collections a été orientée presque exclusivement vers les impressions à peine sorties des presses; durant la période 1967 et 1984, l'on a acquis sporadiquement des livres anciens également, surtout de la période de l'entre deux guerres, sans pour autant compléter les lacunes préexistantes.

En plus des livres, une collection de périodiques s'est constituée, depuis les journaux aux annuaires, traités d'un point de vue bibliothéconomique – comme les livres, étant ensuite tentée la séparation par catalogues et par salles d'étude/lecture. Constituée de dons de livres, abonnement et acquisitions dues au hasard durant l'entre deux guerres aussi, cette collection doit avoir eu des dimensions appréciables, la plus grande partie étant perdue dans les années de et après la Seconde Guerre Mondiale.

La collection de documents complémentaires aux textes est encore une attestation du concept moderne bibliothéconomique, mis en pratique par Urechia.

La constitution de la collection cartographique a ses débuts dans les années d'étude de Urechia dans les bibliothèques de l'Occident. Il a réuni cartes, plans et atlas qui couvraient le territoire des Pays Roumains. En 1882, il avait projeté de réaliser une cartographie générale roumaine prenant pour base sa propre collection. Commencée par la donation de V.A. Urechia, plus de 160 cartes, atlas, plans, complétée par d'autres donnés ou achetés, la collection compte aujourd'hui plus de 500 unités d'évidence patrimoniale.

Le fondateur a accordé une attention particulière aux estampes, gravures, lithographies pour leur valeur artistique, historique et documentaire; il a commencé la constitution de la collection avec la donation initiale. Complétée successivement par lui et par d'autres donateurs, elle comptait, au début du XX-e siècle: 4.732 unités d'évidence, traités bibliothéconomiquement – séparément dans un catalogue spécialement imprimé.

Grâce aux valeurs artistiques roumaines et étrangères, le dépôt de Galati a été considéré, durant l'entre deux guerres, comme „*un fait hors du commun*“, étant l'un des peu nombreux centres roumains où l'on pouvait entreprendre des recherches sur l'évolution des arts graphiques.

Urechia aura été stimulé à réaliser sa collection de travaux d'art par les donations d'art reçues: petites sculptures, maquettes de monuments, plaquettes, arts graphiques, peintures; vers 1900, il s'est proposé d'organiser la Pinacothèque comme section de la Bibliothèque, à côté du Musée. Les collections de l'époque, complétées ultérieurement surtout par des donations, jusqu'à la première moitié du XX-e siècle, se sont trouvées à l'origine de la Pinacothèque ouverte en 1951/1952 à l'étage de la Maison „Couza Voda“, devenu le Musée d'Art de nos jours.

C'est toujours à V.A. Urechia que l'on doit le début de la collection de photos, conservée pour la plupart, que l'on peut apprécier dans les mêmes termes que la collection d'estampes. Depuis les photos des parlementaires ayant voté l'Indépendance de 1877 à celles des monuments inauguraux, les portraits, les photos de groupes, toutes témoignent de leur histoire, argument supplémentaire pour la modernisation du concept de bibliothèque publique et de sa raison d'être. La collection a été enrichie ultérieurement par donations et acquisitions, et, à partir de 1967, complétée par des témoignages photographiques de l'évolution de Galati du XIX-e siècle à nos jours, représentant édifices, établissements industriels, aspects architecturaux et relatifs aux rues, activité économique, sociale, culturelle, action interrompue, malheureusement; aujourd'hui, sont conservées plus de 3.000 unités bibliographiques.

Une autre partie composante du patrimoine documentaire, est la collection de documents historiques (se trouvant actuellement dans les Archives de l'Etat de Galati), manuscrits, lettres et autographes, ce qui accentue le caractère de base – de recherche, de la bibliothèque telle que pensée par son fondateur. V.A. Urechia a conservé manuscrits, lettres, notes, brouillons, a apprécié la valeur historique de l'autographe, a eu l'intuition de la valeur cognitive, immédiate ou ultérieure, de la calligraphie contemporaine. La collection de ces écrits confirme sa formation d'historien et d'archiviste, admirateur du bout de papier, original ou en

copie, porteur de messages. Son geste est apprécié par les chercheurs du domaine. Malheureusement, ce ne fut pas une préoccupation constante de ceux qui lui succédèrent.

Sur les plus de 2.700 manuscrits, lettres et notes, 479 ont été donnés par V.A. Urechia, d'autres proviennent d'autres donateurs ou d'acquisitions, surtout après 1965. On a reçu et conservé une correspondance privée, 345 lettres de personnalités européennes d'importance littéraire, historique ou autographe. Entre celles achetées, se font remarquer, par leur inédit, les manuscrits musicaux et philosophiques de Dimitrie Cuclin, l'habitant de Galati représentatif dans la musique et la culture roumaine, et non seulement.

Certains manuscrits et lettres ont été introduits dans le circuit informationnel grâce à l'impression, après des décennies de stationnement dans le dépôt de Galati.

Une collection de partitions musicales a été mise sur pied, grâce aux manuscrits donnés par V.A. Urechia, les imprimés donnés par la Bibliothèque de l'Académie Roumaine et certaines maisons d'édition, action continuée après 1955, par l'organisation de la section musicale – *multimédia* – de nos jours, complétée par partitions, disques, cassettes audio, CD pour auditions, visionnage de films, apprentissage de langues étrangères, information, lecture. Dans les années '970/'980, la section musicale était l'endroit où l'on pouvait écouter et étudier la musique à Galati.

On a également tenté de réaliser une collection philatélique avec des marques postales ramenées par le fondateur, d'autres entrées grâce à des donations, surtout appliquées sur des enveloppes, développées quelques années durant par des acquisitions et abonnements aux émissions philatéliques; on essaya même de l'organiser à l'aide de spécialistes en philatélie, intention échouée, ce qui fit qu'on l'abandonna.

La collection des produits des arts graphiques relève du concept de bibliothèque publique moderne, mais la tentative de récupération de ce qui fut gardé dans certaines bibliothèques personnelles, relève du concept d'histoire de la culture et de la civilisation. V.A. Urechia a essayé de récupérer des livres des bibliothèques de personnalités ou d'intellectuels ordinaires, autant de repères des pas des Roumains vers la culture et la civilisation. Sur l'initiative des possesseurs ou des héritiers, certaines bibliothèques personnelles constituées à Galati furent intégrées.

Bien des livres provenant de diverses bibliothèques personnelles et institutions, sont autant de documents primaires pour l'histoire de la circulation des livres, de la culture véhiculée au Moyen Âge et dans la période moderne.

Les collections de la bibliothèque ont été constituées de gratuités en proportion de plus de 90% jusqu'en 1950, après, ce fut surtout par des acquisitions. Dans les plus de 110 ans consumés de son histoire, la Bibliothèque Publique sise par le professeur V.A. Urechia au bord de la l'éternel et en perpétuel mouvement Bas Danube, a enregistré un rythme alerte de croissance des collections, la moyenne annuelle étant de 6. 464 volumes. Jusqu'au 31 décembre 2000, dans la Bibliothèque sont entrées 864. 790 volumes, en fonction étant 623.044 unités d'évidence patrimoniale.

Lors de l'inauguration de la Bibliothèque Publique, une exposition fut organisée, montrant documents, estampes, lithographies, photographies, peintures, moulages, ceci constituant le début du musée, section de la projetée „*Fondation Urechia*“, à trois sections: *Bibliothèque – Musée – Pinacothèque*.

La plupart des collections muséales se sont constituées à partir de donations. Ce fut un musée d'histoire comportant une large gamme de témoignages du long processus de devenir et de modernisation, des pas vers le progrès économique, social et culturel des Roumains. Au texte manuscrit ou imprimé, vint s'ajouter l'objet tridimensionnel, le portrait peint ou lithographié, tous étalés dans un cadre de présentation et de mise en circulation des matériaux porteurs d'informations, depuis le fragment céramique néolithique, à l'encrier où fut mouillée la plume en vue de la signature des décrets, depuis les coupures de journaux européens aux informations relatives à la Roumanie, à l'affiche ou la médaille des premières théâtrales, l'invitation et le menu du banquet officiel.

Il a réuni bien des témoignages écrits et imprimés de l'intérieur et du dehors des frontières d'Etat, qu'il a associés aux objets symboles, en vue du saut depuis la raison à l'émotion et l'inverse. Au début du XX-e

siècle, rien que dans les devantures il y avait 1.193 objets muséaux, médailles, décorations, lettres, photographies, icônes, documents, manuscrits, monnaies, certains types d'objets exposés étant regroupés sous un même numéro d'inventaire.

S'y trouvaient étalés silex, céramiques, os pétrifiés, plaques de mosaïque, moulages, inscriptions, sceaux, objets des révolutionnaires de 1848, des mémorandistes; sur les cimaises, statifs, panoplies et tables de lecture, d'autres statues par dizaines, peintures, estampes, lithographies, armes blanches et de feu, tout ceci y avait sa place pour suggérer le saut par-dessus les millénaires, siècles et décennies de continuité de la vie sur ces terres, et non seulement.

Après 1901, les collections muséales se sont enrichies et diversifiées par des donations de pièces surtout à caractère militaire, mis en dépôt et non pas étalés par manque d'espace, bon nombre ont été perdus et détruits dans les années 1941 – 1947.

Dans les années 1949 – 1951, le Musée et la Pinacothèque „V.A. Urechia“ ont été supprimés, comme quoi les collections ont été reprises par le Musée d'Histoire, ce qui mena à sa réorganisation. Il fut remis au Musée: 530 pièces numismatiques, 291 médailles et décorations, centaines d'objets historiques, pièces archéologiques, documents, armes blanches et de feu, peintures, icônes, statuettes, tissus, couronnes, moulages, affiches, etc. Les travaux d'art ont été remis ensuite au Musée d'Art, lors de l'ouverture de celui-ci.

V.A. Urechia a légué, par son acte de donation, la Bibliothèque aux bons offices et à la protection d'un Comité formé des dirigeants de l'Evêché du Bas Danube, au Tribunal de Covurlui et au Lycée „V. Alecsandri“. La Présidence du Comité de la Bibliothèque a été assumée, à partir d'avril 1902 jusqu'en 1948, par quatre évêques de l'Eparchie du Bas Danube, et neuf Premiers Présidents du Tribunal Covurlui et neuf directeurs du Lycée „V. Alecsandri“ ont été membres actifs de cette structure ad hoc de direction et défense de l'héritage V. A. Urechia.

Le Comité de la Bibliothèque, après avoir repris la responsabilité de l'institution, a laissé derrière lui un modèle de pratique dans la direction et l'administration de cette institution, s'est évertué – de pair avec les directeurs et les bibliothécaires de l'époque – et a fait tout son possible pour que celle-ci tienne tête à l'écoulement du temps.

Parmi les problèmes difficiles auxquels s'est confrontée la Bibliothèque dans son évolution, celui concernant l'espace, la construction du bâtiment ont occupé dans une large mesure les pensées et le temps de la direction et du personnel de la bibliothèque, des institutions de l'administration publique départementale et locale, des citoyens de la ville.

Dès 1894, V.A. Urechia a commencé les démarches pour trouver une solution au problème de l'espace adéquat à la croissance des collections et de l'extension de l'activité avec le public, la construction d'un bâtiment spécial étant la solution optimale. En 1897, il avait l'ébauche d'un projet pour „*le Palais de la Fondation V.A. Urechia*“, le rez-de-chaussée étant réservé au musée, aux dépôts, à la bibliothèque et un hall d'accès, un possible espace destiné aux expositions, l'étage étant espacé comme salle de fêtes et bibliothèque.

L'image de la façade est entrée dans le circuit informationnel national et international grâce à la presse, aux livres et à l'en-tête de l'institution. Il était persuadé de la possibilité de réaliser la construction dans deux ans au maximum, grâce à la collection de fonds par des conférences, donations et subventions des institutions de l'administration publique.

V.A. Urechia a été un forger de rêves – il avait bâti un de nouveau, son dernier beau rêve: „*le Palais de la Fondation Urechia*“ de Galati. Il n'a pas eu le temps de le voir réalisé. Deux décennies plus tard, les habitants de la ville de Galati allaient le faire.

Le Comité de la Bibliothèque a mis, en toute priorité, dès 1902, sur son ordre du jour, l'édification du bâtiment en attirant la société civile dans cette difficile entreprise. De pair avec la Société du Corps Enseignant et le Conseil Local, il a fondé en 1903, le *Comité privé de la construction des locaux de la Bibliothèque „V.A. Urechia“ de Galati*, dans le but de „*collectionner des fonds suffisants pour construire des locaux non encombrants du tout*“. La direction en a été confiée au Comité de la Bibliothèque, la présidence à l'évêque du Bas Danube, le rédacteur de l'Etat étant le président du Tribunal. Cette tentative resta bien vaine.

Au bout de dix ans, fut réactivée la *Commission mixte pour le local de la Bibliothèque*, formée des délégués du Conseil local et du Comité de la Bibliothèque, une tentative de l'administration publique locale de conjuguer les efforts financiers avec ceux du Ministère de l'Instruction Publique pour l'achat, l'allocation ou la construction d'un bâtiment; cette *Commission mixte* a partagé le sort du *Comité privé*.

En décembre 1919, sur l'initiative du Comité scolaire et du corps enseignant du Lycée „V. Alecsandri“, a été fondée la *Société Culturelle „V.A. Urechia“*, continuant, en essence, les projets du *Comité privé de 1903*: le but principal de la Société a été la construction d'un bâtiment pour la Bibliothèque „V.A. Urechia“. Ainsi pensait-on en 1919, ainsi agit-on jusqu'à l'édification du *Palais Culturel „V.A. Urechia“*.

Pour ce faire, furent mobilisés les efforts des citoyens de Galati, personnes physiques, établissements commerciaux, financiers, industriels, sociétés culturelles et institutions de l'administration publique locale, départementale et centrales plus de deux décennies durant. Initiatives privées furent concentrées et valorisées, le patrimoine immeuble, meuble et liquide accumulé pendant près de deux décennies fut librement administré.

En 1933, fut commencée l'édification du bâtiment, laquelle fut terminée en 1939/1940, finie et dotée en 1943 et 1947-1950. Les fonds nécessaires provenaient des cotisations des plus de 230 membres, des acheteurs anonymes de „briques“, „pierres“ ou „dalles en marbre“, de donations, des revenus des activités propres, des subventions de la Mairie surtout, partiellement du Ministère de l'Instruction Publique. La construction a coûté 9.000.000 lei, et pour les finissages et dotations, l'on dépensa plus de 11.000.000 lei dans l'immédiat après-guerre.

La Bibliothèque Publique „V.A. Urechia“ s'est installée dans le Palais Culturel après le tremblement de novembre 1940. Vu qu'elle avait été évacuée durant la guerre, l'espace spécialement construit en 1948 a été réorganisé, qu'elle reprit entièrement en 1950. En 1955, elle a été évacuée du Palais, le bâtiment étant remis au Théâtre Dramatique, qui venait d'être fondé.

Treize autres années passèrent jusqu'à ce que la Bibliothèque retrouva le calme dans l'actuel bâtiment, repris à la fin de 1968, le seul adaptable et fonctionnel dans la ville, aménagé et doté aux plus hauts standards à l'époque –les années 1969 – 1970–, restauré presque identiquement dans les années 1987 – 1989.

La construction a permis l'organisation et l'adaptation aux services publics de bibliothèque, l'espace étant zoné horizontalement et verticalement – on avait eu en vue, avant tout, l'ordre de l'accès public. La bibliothèque „V.A. Urechia“ a repris sa personnalité: elle a un bâtiment presque fonctionnel, doté et outillé, ayant une organisation bibliothéconomique moderne, inauguré par des activités l'ayant inscrite dans la théorie et la pratique bibliothéconomique à la hauteur du nouveau Palais Culturel mis à la disposition des habitants de la ville, des conditions matérielles permettant le déroulement des activités publiques et scientifiques déployées.

Au fil du temps, des réunions scientifiques et anniversaires ont été organisées à partir de 1915, parmi les thèmes abordés pouvant être cités: l'histoire du livre, des bibliothèques et de la culture, la bibliophilie, la bibliothéconomie, la valorisation du patrimoine culturel.

L'introduction dans le circuit informationnel et la circulation publique des collections a été opérée par des expositions aussi, à dater de la participation à celles nationales de 1903 et 1906 et jusqu'à celles dédiées au Centenaire de la première bibliothèque publique de Galati, 1971, l'anniversaire du fondateur et la recherche du patrimoine culturel national, 1984, le centenaire de la Bibliothèque „V.A. Urechia“, 1990, de personnalités ou événements.

En continuant la tradition, à partir de la publication des catalogues et de la revue propre qui l'ont rendue célèbre au plan national et international, on a élaboré et publié des catalogues de collections et d'auteurs, bibliographies thématiques et personalia, annuaires bibliographiques, études et recherches concernant les collections et l'expérience bibliothéconomique, articles signal et de vulgarisation dans la presse quotidienne locale et nationale, dans des revues de spécialité ou de culture générale, en recueil.

Par l'informatisation des catalogues des collections à partir de 1994, par des publications en format électronique et Internet, l'accès aux informations et collections est complet et rapide, couvrant des régions qui

dépassent les frontières de la ville et du pays.

Comme toute bibliothèque publique, elle a presté des services d'information bibliographique et culturelle, a créé le cadre pour des débats et le lancement en circulation de livres et d'autres produits de son activité intellectuelle, a stimulé l'intérêt pour la lecture et la recherche des collections par des activités accomplies dans et par la bibliothèque, avec adressabilité et participation publique, des rencontres avec les auteurs de livres, les hommes de science, de culture, d'art jusqu'au carnaval et la parade des costumes des personnages de la littérature pour enfants.

Que ce soit sous une forme ou sous une autre, ce sont des services culturels visant la communication d'idées, d'informations sur livres, auteurs, hommes importants, événements et faits dignes d'avoir été retenus par l'histoire générale et locale, chacun étant en soi un acte de culture par lequel on transmet messages, concepts reçus sur place, ultérieurement approfondis, autant d'invitations adressées aux participants d'étudier personnellement le livre.

Sondages et analyses sociologiques furent entrepris pour l'identification des intérêts de lecture de la communauté, pour la diversification des services à leur service.

La direction principale de l'activité de la bibliothèque a visé la garantie du service de lecture publique, la solution des demandes d'étude et d'information de la population, le but avoué du fondateur lui-même étant la participation à l'élévation du niveau général de culture et civilisation des membres de la communauté, la garantie du processus social grâce au livre également.

Dès le premier jour suivant l'inauguration, la bibliothèque ouvrit largement ses portes pour recevoir les lecteurs réels. Pendant les 93 années où elle fut ouverte au public, sur les 112 incluses dans les pages de la présente monographie, malgré toutes les difficultés relatives à l'espace, aux dotations, au personnel ou spécifiques des temps passés, la Bibliothèque Publique „V.A. Urechia“ a exercé une force d'attraction à la lecture, à l'étude et à l'information, a presté des services pour 7.175.200 lecteurs fréquents, le nombre des lecteurs enregistrés nominalement entre 1950 et 2000 étant de 756.360.

Livres, périodiques, disques, documents, gravures, cartes, iconographie et manuscrits sont passés par des centaines de milliers de mains, portant l'empreinte des générations dans la successions de ceux qui ont passé le seuil de la bibliothèque. Un nombre de 16.707.576 livres et autres porteurs matériels d'informations ont été étudiés et consultés.

Dans les salons de la Bibliothèque et au milieu de ses collections fut pétrie la pensée de ceux qui recueillirent informations et sagesse, valorisées selon les capacités de chacun.

La bibliothèque a eu un personnel salarié, qui a apporté sa contribution avec bonne foi et dévouement, chacun – du directeur au surveillant – selon sa capacité et sa force, à l'organisation, la conservation, la défense, le fonctionnement et la garantie de l'accès public: on a fait tant et si bien qu'elle soit ce qu'elle est. En même temps, ils portent une dette de reconnaissance envers l'institution, pour la bonne raison que la „Bibliothèque «V.A. Urechia» a réussi à former ses bibliothécaires, à en faire ses hommes. Ce sont eux qui rangent les livres, courent pour trouver et apporter les revues, pour servir les lecteurs qui viennent emprunter des livres, ce sont eux qui stimulent les chercheurs et mettent à leur portée toutes les possibilités de travailler, ce sont eux qui aiment la bibliothèque et la défendent dans la mesure de leur possible“.

Traduit du roumain par
Prof. dr. Constantin FROSIN
Chevalier des Arts et Lettres